

Visie en durf

Rapportage ten behoeve van het Bestuurlijk Overleg Mainport naar aanleiding van de gesprekken in de periode oktober 1999/ mei 2000 gevoerd zijn tussen Gemeente Rotterdam, de Stichting Natuur en Milieu, de Vereniging Natuurmonumenten en Consept en de voorstellen die zij op grond daarvan aan het BOM willen voorleggen.

Rotterdam, mei 2000

Introductie

Over de uitbreiding van de Mainport Rotterdam woedt reeds jarenlang een discussie. Daarbij staat centraal of er al dan niet een Tweede Maasvlakte moet komen.

In de gesprekken over de mainport-ontwikkeling van Rotterdam, tussen de gemeente Rotterdam en de natuur- en milieu-organisaties, ging het tot nu toe vooral over vragen zoals: hoeveel hectaren landaanwinning de haven nodig heeft, waarom die hectaren nodig zijn en waarom dat niet op een andere plek dan in de EHS zou kunnen.

In de loop van 1999 is hierin verandering gekomen. Door gemeente en natuur- en milieu-organisaties werd vastgesteld dat een gesprek dat zich uitsluitend richt op landaanwinning ja of nee, een gesprek over gezamenlijke ambities voor een kwalitatieve ontwikkeling van Rotterdam als geheel in de weg stond.

Sinds de herfst van 1999 is dit gesprek alsnog op gang gekomen en is gebleken dat de Gemeente Rotterdam en de natuur- en milieu-organisaties (hierna kortweg aangeduid als “de partijen”) zich gezamenlijk willen inzetten voor een integrale verbetering van de Rotterdamse regio. In het kort betreft die inzet: een sterkere en meer gedifferentieerde economie, meer natuur en een florerende stad. Wij stellen een integraal pakket van maatregelen voor, dat op onze gezamenlijke steun kan rekenen, indien dit in samenhang wordt gerealiseerd.

Visie

Partijen onderschrijven de visie voor het versterken van de mainport en het verbeteren van de leefomgeving, zoals het kabinet die in “PMR op Koers” heeft geformuleerd:

- Versterking van de positie van Nederland als internationaal handels- en industrieland, waarin havens en steden opereren op een vraagmarkt;
- Niet afwachten, maar pro-actief inspelen op vernieuwing;
- Kiezen voor duurzame ontwikkeling betekent zorgen voor kwaliteit van de leefomgeving;
- Kiezen voor toegevoegde waarde en verhoging van de kennisintensiteit;
- Mainportontwikkeling vereist samenspel tussen bedrijfsleven, maatschappelijke groeperingen en overheden.

Mainport Rotterdam is voor zijn succes in toenemende mate afhankelijk van het gehele mainportnetwerk. Beleid moet erop gericht zijn de mogelijkheden in het gehele netwerk optimaal te benutten. De Rotterdamse haven richt zich - als centraal multi-modaal knooppunt in dit netwerk - op het bereiken van de optimale schaal en op daarbij horende onderlinge specialisatie en samenwerking binnen het netwerk.

In de 21^e eeuw leidt ontwikkeling van mainport Rotterdam tot een versterking van stedelijke kwaliteit, meerwaarde voor de haven in termen van werkgelegenheid en toegevoegde waarde, lokale milieukwaliteit en ruimtelijke kwaliteit.

Een succesvol mainportbeleid faciliteert duurzaam transport, duurzaam vestigingsbeleid, natuurontwikkeling en duurzaam ruimtegebruik in het netwerk van zeehavens en industrie.

Vanuit deze benadering is door partijen een ambitieus en samenhangend pakket maatregelen geformuleerd.

Voor de natuur- en milieu-organisaties biedt dit pakket waarborgen voor realisering van maatregelen die een duurzame haven dichterbij brengen, die de bestaande natuurwaarden beschermen, die de leefkwaliteit in de regio versterken en die zorgen voor meer natuur. Het pakket, waarvan een landaanwinning deel uit maakt, zal naar hun oordeel een rechterlijke toets aan de natuurbeschermingswetgeving kunnen doorstaan, indien het in samenhang gerealiseerd wordt en indien de feitelijke landaanwinning wordt voorafgegaan door volledige en zorgvuldige toepassing van (inter-)nationale natuurbeschermingswetgeving (het “nee, tenzij”- beginsel).

De in het pakket opgenomen inpassings-, leefbaarheids- en intensiverings- maatregelen sluiten goed aan op de doelstellingen van de natuur- en milieu-organisaties, die liggen op het vlak van het ingang zetten van een ontwikkeling naar een duurzamer en intensiever gebruik van de ruimte in de haven, een vergroting van het areaal natuur dichtbij de stad en een zodanige aanleg van een landaanwinning dat de effecten op de waardevolle natuur van de ondiepe Noordzee, de Voordelta en de duinen van Voorne en Goeree optimaal voorkomen en voor het overige goed gecompenseerd worden. De belangrijkste sleutel voor het voorkómen van schade ligt in een juiste omvang en ligging van een Tweede Maasvlakte.

Voor Rotterdam is het belangrijk dat het pakket de haven ruimte geeft om groei in belangrijke sectoren (containers, distributie en chemie) te accommoderen en dat het pakket voldoende ruimte biedt is om het noodzakelijke en permanente proces van herstructurering in het bestaande havengebied op gang te houden.

Rotterdam is ervan overtuigd een tweede Maasvlakte nodig te hebben voor deze verdere ontwikkeling van de haven, maar ook voor de verdere ontwikkeling van de stad. Het is voor de stedelijke ontwikkeling en vernieuwing van Rotterdam na 2010 van groot belang dat er perspectief op (schuif-)ruimte komt op de grenzen van haven en stad.

Verder vindt Rotterdam dat er aan een impuls voor natuur en recreatie in de directe nabijheid van het stedelijk gebied dringend behoefte is. Deze impuls, waarvoor Rotterdam samen met de Stadsregio in het rapport “Buiten binnen bereik” voorstellen doet, is nodig als invulling van de 750ha natuur- en recreatiegebied en in aanvulling op compensatiemaatregelen in het kustgebied.

Aanpak

Partijen zijn het er over eens dat het niet wenselijk is na VERM en PMR de discussie over nut en noodzaak van een landaanwinning en de daarvoor beschikbare alternatieven weer van voren af aan te beginnen. Verder zijn partijen het er over eens dat een beslissing over feitelijke aanleg van een landaanwinning niet te vroeg en niet te laat moet worden genomen.

Niet te vroeg omdat:

- De op de landaanwinning beschikbare hectares dan zouden kunnen concurreren met die in het bestaande gebied;
- Dat de prikkel om daadwerkelijk ruimte te winnen in het bestaande gebied zou wegnemen

Niet te laat omdat:

- Nieuwe bedrijven op den duur niet meer gevestigd zouden kunnen worden, evenals kansrijke innovatie en duurzame clusters;
- Op langere termijn kan het ontbreken van extra ruimte een belemmering zijn voor ontwikkeling van de stad en herstructurering van de haven.

Om te voorkomen dat de landaanwinning door lange planprocedures te laat beschikbaar komt, moeten die procedures op korte termijn gestart worden, zodat de feitelijke landaanwinning mogelijk is als de noodzaak daar is. Om te voorkomen dat de aanleg te vroeg komt zijn partijen het er over eens dat een besluit tot landaanwinning alleen kan worden genomen op basis van een oordeel van het parlement over de maatschappelijke noodzaak van een landaanwinning en over de conclusies van het ruimtebehoefte-onderzoek.

Partijen hechten er aan dat het parlement zich bij haar beoordeling ook uitspreekt over het besluit van het Kabinet dat Zuid-West Nederland is afgevallen als alternatief voor oplossing van het ruimte-tekort. Tenslotte hechten partijen groot belang aan een volledige en zorgvuldige uitwerking van het “Nee, tenzij”-beginsel uit de natuurbeschermingswetgeving.

Wij gaan er van uit dat deze beoordeling door het parlement duidelijk wordt bij het bespreken van het Publiek Programma van Eisen en bij de behandeling van deel 1 van de PKB-procedure. Verder gaan we er van uit dat een besluit over het moment van feitelijke aanleg uiterlijk bij deel 3 van de PKB-procedure (Kabinetbesluit op basis van overleg en inspraak) zal worden genomen.

Durf

Partijen zijn het eens dat de volgende elementen onderdeel dienen uit te maken van het uit te voeren maatregelenpakket:

Algemeen

- De doelstellingen *ontwikkeling mainport* en *versterken leefbaarheid* zijn nevensgeschikte doelstellingen. Dat wil zeggen dat maatregelen voor het bereiken van deze beide doelstellingen van een gelijkwaardig belang zijn en dat deze maatregelen in principe gelijktijdig moeten worden uitgevoerd.
- De gelijkwaardigheid van doelstellingen en gelijktijdigheid van maatregelen komt tot uitdrukking in één samenhangend pakket wat betreft *landaanwinning en compensatie, BRG en 750ha Natuur en Recreatie*.
- Er komt een integraal plan voor de Rotterdamse regio, met in elk geval de varianten voor de landaanwinning, mitigatie, compensatie en de 750 ha, die deel zullen uitmaken van de PKB-procedure.
- Er wordt instrumentarium ontwikkeld en toegepast, zodat de prikkel tot zuinig ruimtegebruik door bedrijven toeneemt, zonder dat de totale lasten en daarmee de concurrentiepositie van de Rotterdamse haven verslechtert.

Landaanwinning & Compensatie

- Aanleg van een tweede Maasvlakte wordt bestuurs- rechtelijk en ruimtelijk - juridisch mogelijk gemaakt;
- Het plangebied voor de tweede Maasvlakte wordt begrensd door de huidige Maasvlakte, de Maasgeul en de lijn die zoveel mogelijk ligt in het verlengde van de (kust-) lijn Rockanje – Slufter;
- Binnen dit gebied is de aanleg van haven- en industriegebied mogelijk tot een maximum van ca 1000 ha netto-uitgeefbaar;
- De tweede Maasvlakte zal worden aangelegd als voltooiing van de havenontwikkeling in westwaartse richting;

- De landaanwinning krijgt, daarbij rekening houdend met morfologische, civieltechnische, nautische en kustveiligheids- aspecten, een uitgekiend onderwaterontwerp waardoor de landaanwinning deel uit maakt van het onderwater-ecosysteem dat hier van nature thuishoort;
- Bij zandwinning in het kustgebied wordt geen zand gewonnen op locaties waar een hoge biomassa aan bodemdieren aanwezig is. Bij deze zandwinning wordt rekening gehouden met de zandvoorraad die noodzakelijk is voor een duurzaam en verantwoord kustverdedigingsbeleid;
- De zuidzijde van de landaanwinning wordt zodanig natuurlijk aangekleed dat zichthinder vanaf Voorne en Goeree beperkt wordt. De zuid/west- zijde biedt mogelijkheden voor strandrecreatie, waarbij verstoring van de Westplaat en de Hinderplaat wordt voorkomen;
- De geluidsbelasting ten gevolge van aanleg en inrichting blijven binnen de geluidscontouren van 60 dbA in de Voordelta en binnen de huidige gecumuleerde (industrie en verkeer) geluidsbelasting in de duinen;
- Lichtvervuiling en waterverontreiniging moet worden tegengegaan door voorzorgsmaatregelen (waaronder riolering), en door verlichting zo aan te brengen dat dit zo min mogelijk te zien is in de duinen en aan het strand en zo min mogelijk de West-Palearctische vogeltrekroutes verstoort;
- Het startmoment van feitelijke aanleg van de landaanwinning wordt met name bepaald door de ontwikkeling van de containersector en grootschalige chemie (>50ha);
- Op de landaanwinning worden alleen terreinen uitgegeven voor deep-sea gebonden activiteiten;
- Voor alle andere ruimtevrage sectoren en voorzover economisch/technisch mogelijk, neemt Rotterdam de inspanningsverplichting op zich om primair elders in het bestaande havengebied ruimte te vinden;
- Landaanwinning voldoet aan het mitigatievereiste van het Structuurschema Groene Ruimte. De mitigatiemogelijkheden zijn met name gelegen in het keuzeprocess rond de omvang en ligging van een landaanwinning. Verstoring van de visstand, de watervogels en het bodemleven worden zoveel mogelijk vermeden;
- De initiatiefnemer voor de 2^e Maasvlakte zal conform de daarvoor geldende wetgeving een compensatieplan opstellen en uitvoeren. De kosten van compensatie behoren bij de stichtingskosten van de 2^e Maasvlakte;
- De mate van compensatie is afhankelijk van de aard en de omvang van de landaanwinning. Concrete en kansrijke mogelijkheden zijn:
  1. Het openen van het Oostvoornse Meer (herstel zeedynamiek en zout/zoet gradient)
  2. Het aanwijzen van de gehele Haringvlietmond als kustreservaat
  3. Extra versterking van de natuur in de binnenduinstrand op Voorne en Goeree

BRG

- Alle maatregelen uit het rapport “vervolgstappen BRG” gericht op het optimaliseren van het grondgebruik in het bestaande havengebied zullen voor 2010 zijn uitgevoerd. Voor 2006 zal 150 van de 200ha ruimtewinst door intensivering zijn gerealiseerd;
- Intensivering van het bestaande havengebied is een permanent proces. Om aanvullend op de 200ha BRG alert te reageren op nieuwe mogelijkheden, zal tweejaarlijks een optimaliserings- en intensiveringsscan worden uitgevoerd. Voor de containersector op de Maasvlakte (en de Landaanwinning) zal periodiek een benchmark worden opgesteld met als referentie de MAERSK-terminal op de Maasvlakte;
- De toepassing van informatie en communicatietechnologie wordt bevorderd om zo de voorkennis over containerstromen (tracken en tracen) te verhogen; dit stimuleert en

faciliteert de ruimteproductiviteit, de modal shift, de logistiek en de dienstverlening in de haven;

- In het bestaande havengebied worden maatregelen die ruimtewinst opleveren genomen als ze goedkoper zijn dan 400-600 gulden per m² (prijspeil 2000);
- Havengebieden op het grensvlak van haven en stad die niet van functie veranderen, zullen bij herstructurering en herinrichting zo worden ingericht dat de ruimtelijke en milieukwaliteit in het aangrenzende stedelijk gebied verbetert;
- Ruimte die, als gevolg van westwaartse verschuiving van bedrijvigheid, vrijkomt binnen het bestaande havengebied dat direct grenst aan het stedelijk gebied, zal beschikbaar komen voor transformatie naar en versterking van stedelijke functies;
- Het maatregelenpakket uit BRG wil een bijdrage leveren aan de leefbaarheid, maar kan niet gelden als het volledige leefbaarheidspakket;
- Een compleet maatregelenpakket voor de leefbaarheid richt zich op de volgende 7 hoofddambities: integrerend beleidskader, duurzaam ruimtegebruik, duurzame industrie, duurzaam transport, lokale milieukwaliteit, ruimtelijke kwaliteit en natuur en recreatie;
- Het ligt in de bedoeling de uitvoering van BRG projecten te integreren in ROM- Rijnmond. Mettertijd moeten omwille van de leefbaarheid ook bestaande ROM- Rijnmond- projecten uit de studiefase in de uitvoeringsfase worden gebracht. Een besluit over de mainportontwikkeling is hiertoe hét moment;
- Vele voorstellen uit o.a. ROM-Rijnmond studieprojecten Deltaplan Wegverkeer, Deltaplan Geluid, Industriële ecologie en Duurzaam vestigingsbeleid, herstructurering havens Schiedam en Vlaardingen en het ROM-Groenakkoord kunnen in dit verband een zet in de richting van daadwerkelijke uitvoering goed gebruiken;
- Hiertoe moet er een verlenging en verbreding van ROM-Rijnmond plaatsvinden, waarbij aan de voorkant financiering en uitvoeringsorganisatie wordt geregeld voor de uitvoering van projecten en waarbij alle projecten worden gekoppeld aan een systeem van monitoring, verkenning, evaluatie en herijking;
- Partijen roepen het Kabinet en de andere ROM-partners op uitvoering van de vele voorstellen in ROM-kader te waarborgen, door aan de voorkant te zorgen voor adequate financiering, organisatie en instrumentarium..

750ha Natuur & Recreatie

- Overeenkomstig de rapportage “Buiten binnen bereik” en mede rekening houdend met de rapportage “750HA” van ANWB, Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap, wordt in de nabijheid van het stedelijk gebied netto 750ha nieuw en hoogwaardig natuur- en recreatiegebied aangelegd;
- Minimaal 600 van de 750 ha wordt als getijdenpark op Midden- IJsselmonde gerealiseerd als onderdeel van het regiopark Stad aan de Delta;
- De groene inrichting van de overkluizing van de A-15, dus niet de overkluizing zelf, maakt voor ca 50ha deel uit van deze 600 ha;
- 150 van de 750 ha wordt in de Noordrand gerealiseerd als onderdeel van het regiopark Stad aan de Groen Blauwe Slinger. Het gaat bij deze 150ha in concreto om 50ha in de Schiezone en 100ha voor de realisering van de Intermediaire zone in de Schiebroekse- en Zuidpolder ingericht conform de aanbevelingen van de Gebiedscommissie Oude Leede (e.e.a. in goed overleg met provincie Zuid-Holland);
- Begrenzing en kwaliteit van de 750ha worden vastgelegd in PKB-deel1. Het Rijk houdt eindverantwoordelijkheid voor de realisering van de 750ha. Gezien de dringende noodzaak van meer natuur voor de leefbaarheid in de Rijnmond, wordt met realisering van de 750ha gelijk begonnen na vaststelling van PKB-deel 3.

Proces

- Hoewel nadere onderbouwing van pakket-onderdelen van geval tot geval gewenst en/of op grond van regelgeving vereist is, vormt dit geen beletsel voor partijen om in dit stadium tot een akkoord te komen;
- Van belang is dat het proces van realiseren van deze maatregelen na het kamerbesluit, zowel zorgvuldig als slagvaardig zal zijn. De partijen in Visie & Durf zullen een transparante, vlotte, zakelijke en resultaatgerichte toepassing van deze regelgeving maximaal bevorderen, zodra Kabinet en de Kamer hebben besloten.

Vereniging Natuurmonumenten

F.W.R. Evers, hoofddirecteur

Stichting Natuur en Milieu

A. J.M. v.d. Biggelaar, algemeen directeur

Consept

J.W.J. Wolf, voorzitter

Gemeente Rotterdam

I.W. Opstelten, burgemeester.

Rotterdam, 29 mei 2000

Bijlage:

Deze rapportage gaat vergezeld van een viertal tekeningen. Een daarvan heeft betrekking op de landaanwinning en drie op de locaties voor 750ha Groen. Zij dienen te worden beschouwd als een illustratieve weergave van datgene wat partijen nastreven.